

35. Az 1848–49-i szabadságharc

Donáth Ádám 2021A

1. Szeptemberi fordulat (fordulat a bécsi Udvar magyar ügyekhez való viszonyában):
 - az Udvar elrendeli az önálló magyar had-és pénzügyminisztérium megszüntetését, az ápr. törvényeket érvénytelennek minősíti azaz megkísérli felszámolni a magyar önállóságot, helyreállítani a birodalmi egységet
 - 1848. szept. 11.: az Udvar által erre ösztökélt Jelasics horvát bán átkel a Dráván (fegyveres támadás)
 - **szabadságharc** kezdete → a Batthyány-kormány lemond (a magyar politikai vezetés egy része nem vállalta az Udvarral való harcot)
2. Létrejön az Országos Honvédelmi Bizottmány: – az országgyűlés az OHB-ra ruhazza a végrehajtó hatalmat
 - elnöke: Kossuth Lajos
3. **Az Udvar első fegyveres támadása:** szept. 11.
 - Kossuth és a pesti népképviselői országgyűlés **veszélyeztetve érezte az áprilisi törvényekkel** kivívott önállóságot, alkotmányos rendszert
 - honvédő háborúként tekintett a konfliktusra,
 - bár ekkor még elfogadta, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része, hajlandó lett volna megegyezni az Udvarral
 - Jelasics: Dráva → Balaton D-i partja → a magyar sereg hátrál, illetve szerveződik (Kossuth alföldi toborzókörútja)
 - szept. 29.: **Pákozd:** magyarok (Móga János) győzelme Jelasics felett
 - óriási lélektani jelentőség, a forradalmi kormányzat időt nyer
 - a magyar csapatok a Lajtáig szorítják vissza az ellenséges csapatokat, majd ott megállnak (vita, átlépjék-e a határt)
 - részben a pákozdai magyar siker eredményeképp tör ki okt. 6-án a **II. bécsi forradalom** (Latour hadügymin. kivégzése):
 - oka a Mo. melletti szimpátia, célja: megakadályozni az osztrák támadást Mo. ellen
 - magyarok hosszú tanakodás után átlélik a határt → **Schwechat:** Windischgrätz legyőzi a magyar sereget
 - Mo. így is időt nyert, folytathatta a katonai felkészülést
 - nov.: mindkét fél erőit gyűjt
 - Kossuth az OHB elnökeként Görgeit fővezérré nevezi ki
 - Gábor Áron rézágyúí (a székelyföldi Kézdivásárhelyen önti őket)
4. **Az Udvar második fegyveres támadása:**
 - 1848. dec.: Windischgrätz + Schwarzenberg → V. Ferdinánd (1835–48) puccsszerű lemondása → Ferenc József (1848–1916) az új császár
 - dec.: támadás Mo. ellen több irányból (Windischgrätz Ny-ról, Puchner Erdélyt)
 - Erdélyt Bem József 1849 tavaszára felszabadítja (eltekintve a mócföldi román ellenállástól)
 - Görgei feladja a Dunántúlt (kiváltva Kossuth haragját) → 1849. jan. 1.: egy. + OHB: Pestről Debrecenbe költözik
 - Görgei Artúr és a Feldunai hadtest eltűnik a Garam völgyében → céljuk: egyesülni a Tisza-környéki fő erőkkel
 - 1849. febr. 5.: Branyiszköi-hágó (csata, sikeres átkelés) → Görgei hadteste É-ről közeledve egyesül a tiszai csapatokkal
 - Kossuth bizalmatlansága → új fővezér: Dembinski Henrik
5. **Kápolnai csata** (1849. febr.): Windischgrätz győzelmet arat a Dembinski vezette honvédseregen, ám győzelmét túlértékelve üzen Bécsbe
 - **olmützi oktrojált alkotmány** → leplezett absz. → Mo. teljes beolvasztása a Birodalomba, német dominancia
 - a többi nemzetiséghez hasonlóan a magyarokat is jogfosztottá tette
 - nincs esély többé a magyarokkal való kompromisszumra
 - lázadás a magyar honvédsereg tisztikarában → újra Görgei a fővezér
6. **Tavaszi hadjárat:** 1849. ápr. – máj.
 - cél: Windischgrätz csapatait DNy-ról bekeríteni
 - Görgei A. a magyar sereg főparancsnoka
 - sikerek: pl. Vác, Buda visszavávása, bár a fő cél nem sikerül
 - ekkorra Bem József kiszorítja az osztrák és orosz csapatokat Erdélyből
7. A tavaszi hadjárat sikere → **trónfosztás** (1849. ápr. 14.) az országgyűlés debreceni református Nagytemplomban tartott ülésén **Függetlenségi Nyilatkozat:** – Habsburg-Lotharingiai-ház trónfosztása (indoklás: a Magyarország ellen indított támadás)
 - Mo. független állam
 - OHB lemond → K. L. kormányzó elnök, végrehajtó hatalom: Szemere-kormány
 - az államforma kérdéséről nem döntöttek, az államfő Kossuth (*kormányzója jellemzően monarchiának van, elnöke köztársaságnak...*)
 - nemzetközi elismerés igénye és reménye – ám: a Habsburg Birodalom megszűnése az európai hatalmi egyensúly megbontása lenne
 - külföldi (Anglia) rokonszenv van (Anglia később befogadja az emigrációt és megpróbálta enyhíteni a megtorlást), de Mo. nem kap külföldi támogatást – ugyanis Anglia célja a hatalmi egyensúly megtartása → jóváhagyja az orosz **intervenciót**
8. **Szemere-kormány** (1849. ápr. 14. – aug. 11.)
 - megegyezés a románokkal ← korábbi magyarellenes vérengzések Erdély középső részén (pl. Nagyenyed)
 - közeledés a nemzetiségekhez → nemzeti tv. (kiadása túl későn történik), zsidóság emancipációja
 - külpl.: **az Udvar harmadik támadása** Haynau vezetésével
 - Ferenc József + I. Miklós, orosz cár (tartott a forradalmi hullámtól): 360 000 osztrák / orosz katona ↔ 150 000 magyar katona
9. Végjáték:
 - népfelkelés, csapatösszevonás a Maros-Tisza közébe
 - **segesvári csata:** Bem csapatai < oroszok
 - **Temesvár:** Bem csapatai < Haynau serege
 - Kossuth átadja a hatalmat Görgeinek, maga (Szemere Bertalannal és másokkal) Törökország felé menekül
 - **aug. 13.: Világos:** fegyverletétel az oroszok előtt (Görgeinek kegyelem)
 - okt. 6.: Batthyány Lajos és a 13 aradi vértanú kivégzése
- Σ A magyar szabadságharc győzelme az adott nemzetközi körülmények között nem volt reális, Európa-szerte minden forradalmat levertek
 - az emigráció nagyhatalmi támogatást keres
 - hosszú távon a kiegyezés lesz a reális alternatíva